

ENTREVISTA

Entrevista a Adilia Caravaca, presidenta de WILPF

Eugènia Riera

Tècnica de l'Institut Català Internacional per la Pau

Adilia Caravaca, advocada costa-riquenya, té una llarga trajectòria com a activista per la pau.

Adilia Caravaca, advocada costa-riquenya, té una llarga trajectòria com a activista per la pau. Ha treballat en nombroses organitzacions socials de l'Amèrica Llatina, principalment en els camps del desenvolupament social, drets humans, drets dels pobles indígenes, resolució de conflictes i seguretat alimentària. Actualment presideix la Women's International League for Peace and Freedom (WILPF, Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat), recentment guardonada amb el Premi ICIP Constructors de Pau 2014 per la seva trajectòria centenària en el treball de dones per la pau i el desarmament. En aquesta entrevista, Adilia Caravaca fa balanç dels 100 anys de WILPF i reflexiona, des d'una visió de gènere, sobre els reptes actuals en el camí cap a la pau.

En primer lloc, felicitats pel Premi ICIP. Un guardó que reconeix, ni més ni menys, que cent anys de lluita de dones per la pau i el desarmament. Es pot sentir molt orgullosa d'aquesta trajectòria centenària...

Sens dubte, estem molt complagudes i agraïdes. Sobretot en aquesta època tan complicada, on les guerres segueixen i de vegades tenim la sensació que no avancem. Que de sobte et donin un reconeixement és un estímul per a totes les membres de WILPF d'arreu el món.

WILPF farà cent anys el 2015. D'aquesta llarga trajectòria, de les principals fites històriques que ha aconseguit l'organització, de què se sent més satisfeta?

Cal recordar que quan WILPF va començar el 1915 a molts indrets del món les dones encara no tenien dret a vot i, en aquest sentit, hi va haver una resolució important. També en el període d'entreguerres moltes de les nostres membres van participar activament pels drets civils, principalment als Estats Units. Per exemple, dues Premi Nobel de la Pau nord-americanes, Jane Adams i Emily Green, es van involucrar molt en aquesta lluita. Ara no pretenem aprofitar-nos dels seus mèrits, però és ben cert que moltes de les nostres col·laboradores van estar presents en aquestes lluites socials, en les marxes d'Alabama i Washington de Martin Luther King... les dones de WILPF eren allà.

Al llarg del segle XX, el protagonisme i el compromís de les dones en la causa de la pau s'ha visualitzat en nombroses iniciatives (grups com les Dones de Negre, Mares de la Plaça de Maig, Mares d'El Salvador, Ruta Pacífica de les Dones a Colòmbia, Bat Shalom a Palestina, grups de dones a Irlanda del Nord...). Amb tot, aquesta intensa activitat a nivell de la societat civil no ha estat sempre capaç d'incidir en els governs, en les esferes de poder. A què ho atribueix?

Crec que ho podríem atribuir a la cultura dominant patriarcal, que fa molt difícil canviar discursos. Fins i tot quan les dones han aconseguit arribar al poder ho han fet molt sovint assumint rols que no es desmarquen dels discursos i les estructures patriarcales tradicionals. La lluita per una altra forma d'exercir el poder i per promoure noves formes d'organització continua sent una tasca pendent. Hi ha esforços i iniciatives importants, per exemple la participació de les dones entre els zapatistes a Mèxic, però encara falta més consens, buscar una plataforma política dirigida per dones -amb la participació també d'homes- que plantegi qüestions programàtiques substancials sobre com s'exerceix el poder i per a què.

I això com s'aconsegueix? Falta voluntat política en aquest sentit?

No només voluntat política, perquè no podem esperar la voluntat de qui estan al poder i no han entès aquesta necessitat. Falta més organització política dels qui volem els canvis, de tots els sectors socials que comparteixen amb els grups de dones qüestions

de fons. Necessitem articular els diferents moviments socials (moviments de pobles indígenes, per la terra, per la seguretat alimentària, etc.) per promoure una agenda política que ens inclogui. Moltes vegades les dones donem suport a aquestes lluites socials però molt sovint, també, quan les dones ens mobilitzem- particularment el moviment contra la violència de gènere – no veiem aquest mateix suport i solidaritat per part d'altres moviments socials. Dins del moviment de pau en general no hi ha el reflex de dir: “això té a veure amb nosaltres”. Els diferents moviments encara es mobilitzen per separat (el 21 de setembre, Dia Internacional de la Pau; el 25 de novembre, Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra la Dona, etc.). Hi ha una agenda pendent de major articulació i solidaritat, cal unir esforços.

“ La lluita per una altra forma d'exercir el poder i per promoure noves formes d'organització continua sent una tasca pendent ”

WILPF va tenir un paper molt important en l'aprovació de la resolució 1325 de Nacions Unides, que reconeix la contribució de les dones en la construcció de la pau. La resolució complirà 15 anys el 2015. Quin balanç en fa de la seva aplicació? Ha estat efectiva?

Aquí sí que no hi ha hagut voluntat política dels qui tenen capacitat de decisió. Sempre ha requerit un gran esforç per part de les dones mateixes el fet d'aconseguir els seus espais a les discussions i a les taules de negociació. No s'ha pres seriosament! Es va aprovar la resolució, sí, però estan tan acostumats a deixar a les dones al marge que costa tant! Ho hem vist en el procés negociador de Síria, a Colòmbia, etc.

Quina crida faria a la comunitat internacional per revertir aquesta situació?

Ja ho estem monitorant, estem demanant que sigui una constant en la rendició de comptes davant de Nacions Unides i en els diferents comitès de drets humans. Però també el sector no governamental, com els mitjans de comunicació per exemple, juga un paper molt important a l'hora de recordar i crear responsabilitats. És un tema de

drets, han de complir amb les normes i és important que les dones ens mantinguem eficients en aquest sentit.

WILPF porta a terme una tasca d'activisme, d'acció i d'incidència en la presa de decisions, de lobby. En quina d'aquestes esferes se sumen més victòries?

Al llarg dels anys, un èxit important ha estat el d'incidir i fer canviar certa narrativa al sí de Nacions Unides -en particular al Consell de Seguretat i al Consell de Drets Humans-, on s'ha fet un feina sistemàtica. Aconseguir que moltes dones, especialment en zones de conflictes armats, puguin fer arribar les seves veus i demandes a diferents agències de l'ONU ha estat un pas endavant. Hi ha hagut una incidència important com a organització a nivell d'agents internacionals però això és una tasca permanent. A nivell de mobilitzacions socials, hi ha hagut èxits en campanyes nacionals, per exemple en el camp del Tractat de Comerç d'Armes o en la campanya per abolir les armes nuclears. El nostre programa de desarmament ("Reaching Critical Will") ha estat molt constant a l'hora d'informar i estar present en els diferents comitès.

“ La resolució 1325 no s'ha pres seriosament. No hi ha hagut voluntat política per garantir la participació de les dones als espais de negociació ”

El desarmament és un dels eixos de la tasca de WILPF. Vostès advoquen per passar d'una economia de guerra a una economia de pau, on la seguretat de l'Estat es basi en els drets humans i no en les armes. Pot semblar una mica utòpic oi?

Això va ser una de les primeres resolucions de l'organització i ho volem reafirmar en nostre 100 aniversari. Hem de tenir utopies si volem avançar. L'economia de guerra és summament poderosa i la ideologia que li dóna suport també és molt forta, amb interessos econòmics enormes. Així que l'acusació, si es vol dir així, que siguem utòpiques no ens pot fer cedir en l'esforç per aconseguir el desarmament. Segles enrere,

les lluites per l'abolició de l'esclavitud o per la igualtat de drets de les dones també van semblar utòpiques i es va aconseguir arribar a aquestes metes que semblaven impossibles.

I a quin nivell s'està avançant?

Hi ha avenços a nivell de conscienciació, sobre la inutilitat de les armes per aconseguir la pau i l'amenaça que signifiquen per a la supervivència del planeta i de la humanitat. Ja no és un assumpte d'una classe o una raça contra l'altra, és una qüestió de supervivència. Encara que sigui un procés lent, vull mantenir l'esperança d'avançar cap a una consciència diferent. Mantenir la utopia, o com se li vulgui dir, ens mobilitza a continuar lluitant, encara que els resultats a curt termini siguin escassos o limitats. Però de cap manera això ens tirarà enrere.

“ Hem de tenir utopies si volem avançar encara que els resultats a curt termini siguin escassos o limitats. No podem cedir en l'esforç per aconseguir el desarmament ”

En rebre el premi ICIP, vostè va dir que el camí cap a la pau continua sent difícil. Quins són els reptes pendents?

No vull semblar tan fatalista perquè hem aconseguit avenços importants. Ara hi ha molta més gent involucrada en el treball per la pau, hi ha estudis per la pau, hi ha moltes organitzacions que treballen per la pau i els drets humans. Però encara que hi ha menys guerres, són molt intenses. I aquí hi hem de sumar la qualitat dels armaments, l'ús dels drones, la proporció del que anomenen “danys colaterals”... les morts de població civil en aquests atacs és tremenda i desproporcionada. En el camp del respecte als drets humans, per exemple, de vegades veiem avenços i de sobte tenim el que està passant a Mèxic, on tornem a veure la desaparició d'estudiants i l'aparició de fosses i tortures, i tot això alarma molt. Encara tenim molts reptes per endavant:

com convèncer la gent que té poder -on trobem les grans hegemonies militars- de la nocivitat i la inutilitat d'aquestes guerres? I, sobretot, cal canviar mentalitats i fer rendir comptes als polítics: que ningú quedi exempt de la justícia internacional, perquè hi ha un problema de responsabilitats. Com és que una indústria tan destructiva com la indústria de guerra - la que ells anomenen de seguretat- va creixent i mentrestant queden desateses tantes necessitats humanes on podria sorgir una economia importantíssima?

Fotografia: Adilia Caravaca

© Generalitat de Catalunya